

תת"ע 25886/03/16 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט לנוער בבית משפט השלום בירושלים

תת"ע 25886-03-16

לפני כבוד השופט שמעון לייבו

מדינת ישראל

המאשימה

נגד

פלוני (קטין)

הנאשם

גזר דין (ללא הרשעה)

1. הנאשם יליד 1998 הודה ב-22.6.16 בביצוע העבירות המנויות בכתב האישום ואשמתו נקבעה בעבירת **נהיגה ברכב ללא רישיון** עבירה לפי סעיף 2 לפקודת התעבורה (נוסח חדש) תשכ"א-1961 (להלן - פקודת התעבורה) ובעבירת **נהיגה ללא ביטוח** עבירה לפי סעיף 2 (א) לפקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש) תש"ל-1970.
2. על פי עובדות כתב האישום, ביום 29.2.16 סמוך לשעה 20:35 **עת היה הנאשם כבן 17 ושבעה חודשים** הנאשם נהג באופנוע הונדה ללא רישיון נהיגה וללא ביטוח.
3. **בהסכמת הצדדים הושתה על הנאשם פסילת ביניים מיום 22.6.16 ולמשך 30 יום, תוך שהותר לו לגשת למבחני הרישוי ובלבד שלא יקבל רישיון במהלך התקופה.**
4. כיום הנאשם בגיר כבן 18 וחמישה חודשים.

סיכויי שיקומו של הנאשם - תסקירי שירות המבחן

5. מתסקיר שירות המבחן עולה כי הנאשם הבן הבכור למשפחה המונה זוג הורים וארבעה ילדים. הנאשם למד במספר מסגרות חינוכיות במהלך תקופת לימודיו בבית הספר היסודי. בהמשך למד במסגרת חטיבת ביניים ובתיכון. כאשר עם סיום לימודי כיתה י' עזב את המסגרת הלימודית לטובת עבודה עם אביו בחנות מזכרות שבמרכז העיר. כיום עובד במשלח יד זה.
6. יחס לעבירה - הנאשם נטל אחריות. ציין כי אותה העת, היה מעוניין ללמוד נהיגה על כלי זה וכאשר נקרתה בפניו הזדמנות, עת רכב בלוויית אחר על אופנוע ביקש לנהוג ועוכב בהיותו בכיכר באזור התעשייה תלפיות שבירושלים. הנאשם הביע צער על מעורבותו. לדבריו משפחתו גינתה האירוע ואסרה עליו ללמוד נהיגה על כלי זה כחלק מהמחירים אותם נדרש לשלם. משכך הוציא רישיון רק על רכב פרטי.
7. שירות המבחן - הקשר עם שירות המבחן החל בעקבות תיק זה. עם הכרעת הדין, הנאשם זומן לפגישות. הגיע גם בלוויית אביו. הנאשם ואביו שיתפו פעולה. יחד עם זאת, הנאשם סירב להשתלב בקבוצת "נהיגה במבחן" זאת לאור אופיה התובעני של עבודתו והעובדה שנדרש לצאת לחו"ל באופן תכוף, דבר העלול להקשות על הגעתו למפגשים עתידיים. שירות המבחן התרשם כי אין מדובר בדפוס התנהגות אופייני לנאשם

וכי בנסיבות אלו מן הראוי להימנע מהרשעת הנאשם. להטיל עליו של"צ התחייבות ופסילה הצופה פני עתיד.

טיעונים לעונש

8. ב"כ המאשימה עותרת להרשעת הנאשם ולהטיל ענישה נלווית: של"צ, קנס ופסילה על תנאי. בהסתמכה, בין היתר, על פסיקת בית המשפט המחוזי בענ"פ 7193-02-16 המצדדת בהרשעת קטינים בעבירות תעבורה ובכלל זה עבירת נהיגה ללא רישיון לאור תפוצתה והקושי לאתרה.

9. ב"כ הנאשם עותר להימנע מהרשעת הנאשם ולאמץ יתר המלצות שירות המבחן ביחס לענישה הנלווית, תוך הדגשה כי הנאשם נטל אחריות והודה בהזדמנות הראשונה שנקרתה בדרכו וכי כיום הינו בעל רישיון נהיגה והתסקיר שניתן בעניינו הינו חיובי כך שגם המלצת שמ"ל הינה להימנע מהרשעה. את בקשתו תומך ב"כ הנאשם בפסיקה של בתי משפט השלום לנוער שנמנעו מלהרשיע בעבירות דומות.

דיון והכרעה

10. עיקר המחלוקת בין הצדדים נסובה סביב שאלת הרשעת הנאשם.

11. אכן צודקת המאשימה כי מדובר לא רק בעבירת נהיגה ללא רישיון, שאין להקל בה ראש, כי אם גם בהרכבת נוסע נוסף על פוטנציאל הסיכון הגלום בהתנהלות שכזו. כמו-כן גם מתסקיר שירות המבחן עולה כי הנאשם, לא השתלב בסדנת "נהיגה במבחן", לדבריו בשל אילוצי תעסוקה.

12. מקבל אני את עמדת המאשימה לפיה הוצאת רישיון נהיגה, **כשלעצמה**, אינה מהווה תרופה לעבירות קודמות בהן נהג ללא רישיון. עמדתי זו בוטאה לא-פעם במספר הליכים. כאשר עקרון זה בוטא בבהירות בעפ"ת 31134-07-12 **נוסבאום נגד מדינת ישראל** מיום 30.10.12 עת הותירה כבוד השופטת טלי חיימוביץ' את פסק דינו של בית משפט השלום על כנה :

"כי אין רלבנטיות להוצאת רישיון הנהיגה (הסרת המחדל), לעונש שיושת על הנאשם, באשר אלמנט הסיכון לציבור מתממש בעת ביצוע העבירה... הוצאת הרישיון בדיעבד אינה מבטלת את הסיכון לשלום הציבור שגרם הנאשם בנהיגתו הבלתי מורשית. היא גם משגרת מסר מוטעה לציבור, לפיו אין צורך לטרוח להוציא רישיון נהיגה, אלא ניתן לעשות זאת בעת ההליך המשפטי, במידה ותיתפס".

סוגיית אי-הרשעה

13. כאמור לב לבה של המחלוקת בין הצדדים הינה שאלת המדיניות הראויה בנוגע להרשעה גורפת של קטינים בעבירות נהיגה ללא רישיון, כאשר כנגזרת לכך יש לבחון עד כמה יש להתחשב בהמלצות שירות המבחן.

14. אאריך במעט בבירור סוגיה זו נוכח העובדה כי גם בדיון בפניי התייחסו הצדדים לפסק דינו של כבוד השופט סאאב דבור מביהמ"ש המחוזי בנצרת במסגרת ענ"פ 7193-02-16 **מ"י נ' פלוני** מיום 27.6.16 (פסיקת המחוזי בנצרת) כאשר במסגרת הערעור התהפך גזר-דינו של בימ"ש השלום ובסופו של יום כבוד השופט

דבור הרשיע הנאשם.

15. פסיקת המחוזי בנצרת נדונה בארוכה בגזר הדין של חברתי כבוד השופטת אילנית אמבר מבית המשפט השלום לנוער בנצרת במסגרת תת"ע 51693-05-16 מ"י נ פלוני (נוסח אושר לפרסום - ואליו אתייחס) מיום 26.10.16 ובפסק-דין נוסף של כבוד השופטת טל ויסמן בן שחר הכולל התייחסות מקיפה לפסיקה שניתנה עד כה. תורף גזרי הדין עסק באיזון הראוי הנוגע למתח הקיים שבין הרשעה גורפת בעבירות נהיגה ללא רישיון מול מידת ההתחשבות בהמלצות שמ"ל.

16. אחר בחינת הדברים לגופם סבורני כי הוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א -1971 (להלן- "חוק הנוער"), דברי ההסבר להצעת החוק והפסיקה בעקבותיו, מצביעים על כך שבנסיבות הנדון דנן, יש מקום ליתן משקל להמלצות שמ"ל ולהימנע מהשתת הרשעה גורפת כמדיניות אחידה כלפי כלל בני הנוער שאשמתם נקבעת בעבירת נהיגה ללא רישיון.

(א) הרשעה אוטומטית בעבירת נהיגה ללא רישיון אינה עולה בקנה אחד עם מאפיינים ייחודיים לחוק הנוער

17. העבירה אותה ביצע הנאשם הינה עבירה לפי סעיף 10 (א) לפקודת התעבורה התשכ"א - 1961 (להלן - "פקודת התעבורה"). לא בכדי עבירה זו מהווה "אבן בוחן" - לשאלת מהותו ותפקודו של בית המשפט לנוער, נוכח הוראת סעיף 45ב (ב) לחוק הנוער, המקנה סמכות שיפוט בעבירת נהיגה ללא רישיון, במובחן מעבירות תעבורה אחרות, דווקא לבית משפט לנוער:

(א) "על אף הוראת חוק זה, קטין שעבר עבירת תעבורה כמשמעותה בפקודת התעבורה, הכרוכה בנהיגת רכב מנועי... יועמד לדין לפני שופט תעבורה .
(ב) (ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על קטין שעבר עבירת תעבורה... או שעבר עבירת תעבורה לפי סעיף 10 (א) לפקודת התעבורה.

18. המחוקק בסעיף 45ב(ב) גילה דעתו מפורשות כי מעוניין לשמור על אופציית סיום ההליך בדרכי טיפול דווקא בעבירת נהיגה ללא רישיון. לשם כך הסמיך את בתי המשפט לנוער, האמונים על יישום חוק הנוער לדון בעבירה זו הנושאת בחובה היבטים פליליים מובהקים ולא תחבורתיים (השווה דברי כב' השופט מצא בבש"פ 7027/01 פלונית נ' מ"י מיום 12.11.01).

19. חוק הנוער נבדל מחוק העונשין התשל"ז 1977 (להלן - "חוק העונשין") ומפקודת המבחן וחיקוקים אחרים. כאשר אחד ההבדלים הבולטים הינו היחס לאפשרות שיקום הנאשם תוך הצגת מגוון דרכי הטיפול, כאשר חלקם הינם חלף אפיק הרשעה.

20. סעיף 1א לחוק הנוער קובע:

"מימוש זכויות של קטין, הפעלת סמכויות ונקיטת הליכים כלפיו יעשו תוך שמירה על כבודו של הקטין ומתן משקל ראוי לשיקולים של שיקומו, הטיפול בו, שילובו בחברה ותקנת השבים וכן בהתחשב בגילו ומידת בגרותו".

(ההדגשה שלי - ש.ל.)

21. בדברי ההסבר להצעת החוק הנוער (שפיטה ענישה ודרכי טיפול) תשכ"ט-1969 מיום 25.3.69 ה"ח 825 עמ' 160 (להלן - "הצעת החוק") נכתב:

"סעיף 164 לחוק סדר הדין הפלילי התשכ"ה-1965 מחייב את בית המשפט בתום בירור האשמה להחליט על זיכוי הנאשם או אם מצא אותו אשם על הרשעתו. מוצע לא לחייב את בית המשפט לנוער להרשיע את הקטין אם לא ראה לזכותו, אלא לאפשר לו במקרים מתאימים להסתפק בקביעה כי הקטין ביצע את העבירה. הנטייה המתקדמת בטיפול בעבריין הצעיר היא להימנע ככל האפשר מלהטביע עליו חותם של עבריין במיוחד כאשר האמצעים שיינקטו לגביו הם בעלי אופי סוציאלי ולא עונשי".
(ההדגשה שלי - ש.ל.)

22. משכך סעיף 24 לחוק הנוער מציע מגוון אפשרויות טיפוליות כאשר רק סעיף 24 (1) מטה לעבר הרשעה בעוד שיתר הסעיפים מציעים אפשרויות נוספות:

"קבע בית המשפט לנוער שהקטין ביצע את העבירה והוגשו לו תסקיר של קצין מבחן ותוצאות הבדיקות והחקירות שעליהם הורה לפי סעיף 22, יחליט על אחד מאלה:

"(1) להרשיע את הקטין ולגזור עונשו

(2) לצוות על אחד או יותר מהאמצעים ודרכי הטיפול המנויים בסעיף 26

(3) לפטור את הקטין בל צו כאמור"

23. סעיף 26 לחוק הנוער מפרט מה הם דרכי הטיפול עליהם רשאי בית המשפט לנוער לצוות:

**(1) מסירת קטין לטיפול והשגחתו של אדם ראוי לכך...
(6) מתן כל הוראה אחרת בדבר התנהגותו של הקטין אם הדבר דרוש, לדעת בית המשפט לטיפול בו.**

24. בדברי ההסבר להצעת החוק (שם, עמ' 168), בנוגע לסעיף 26 נאמר:

"מגמתו של בית משפט לנוער היא בדרך כלל לשקם באמצעות דרכי טיפול מתאימות את הקטין שהובא בפניו, יותר מאשר להענישו משום כך פתוחות בפניו דרכי טיפול נוספות בנוסף לדרכי ענישה"

25. נקודת המוצא של המחוקק, לאור הצעות החוק והפרקטיקה השיפוטית הנוהגת, היא לקבוע מהלך דו-שלבי. השונה מהמהלך הדינוני הרגיל הנוהג בבגירים. בשלב הראשון נקבעת אשמת הקטין, בלא שישורשע וזוהי הנחת המוצא של המחוקק. רק בשלב מאוחר יותר יכול ותושת הרשעה אולם לא באופן אוטומטי, אלא לאחר קבלת תסקיר. כעולה מהוראת 22 לחוק הנוער.

26. העולה מהאמור לעיל כי המחוקק היה ער לכך כי עצם ההרשעה הינה כתם תדמיתי שמצודתו פרוסה על קשת רחבה של תחומים בחיי הקטין. בגיל צעיר קשה לבחון השפעה עתידית על נאשמים בהמשך הדרך שכן

מסגרת חייהם טרם התייצבה.

27. אמנם קיימת בפסיקה גישה כללית יותר עליה תולה המאשימה יסודותיה והנזכרת בפסיקת בית המשפט המחוזי בנצרת. בכלל זה עמדת שופט בית המשפט העליון כב' השופט שוהם ובכללה רע"פ 214/15 פלוני נ' מ"י מיום 13.1.15. מחייבת החלת הלכת "כתב" ובהמשך רע"פ 5100/14 מסארוה נ' מדינת ישראל (28.7.2014): גם ביחס לקטינים ולמעשה להרשיע קטין שנקבעה אשמתו כל אימת שהקטין לא הוכיח קיומה פגיעה מוחשית הצפויה כתוצאה מהרשעתו. וכן יעויין רע"פ 54/15 פלוני נ' מ"י מיום 26.1.15. אולם דברי כב' השופט שוהם נאמרו במסגרת רע"פ - רשות ערעור פלילי בשבתו כדן יחיד. בעבירות שונות ובנסיבות אחרות מהנדון דנן.

28. יתר על כן, אפילו פסק דינו של השופט סלים ג'ובראן המצדד בהרשעת קטין, עוסק בתחום אחר של עבירות - התפרעות, הכוללות רכיב של פגיעה מוחשית בכלל עוברי דרך, ובהן אכן קיימת מגמה לבכר את אינטרס המתלוננים וכלל הציבור (ראה: רע"פ 6899/16 פלוני נ' מ"י מיום 27.9.16). וגם שם השופט ג'ובראן בעצמו מפנה לפסיקה אחרת שיצאה תחת ידו, ב-6.6.16, ולפיה במקרים אחרים, הרשעה אינה האפיק היחיד הראוי כל אימת שבקטנים עסקינן:

"כאשר מדובר בנאשמים קטינים, סעיף 24 לחוק הנוער קובע כי עומדות מספר אפשרויות בפני בית משפט שקבע שקטין ביצע עבירה, כאשר הרשעה היא רק אחת מהן. בהתאם לכך בכל הנוגע לנאשמים קטינים נקיטה בדרך של אי-הרשעה יותר מקובלת, שכן בית המשפט מעניק משקל מיוחד לנסיבות הפרטניות של הנאשם ולאפשרויות השיקום העומדות בפניו".

(ההדגשה שלי - ש.ל.)

ראה: ע"פ 8690/15 פלוני נ' מדינת ישראל פסקה 9 לפסק דינו של השופט ג'ובראן.

29. נמצאנו למדים כי עמדת כבוד השופט שוהם הינה עמדה ייחודית שאינה משקפת את דעת כל שופטי בית משפט העליון שחלקם, לכל הפחות נמנעים מלהחיל את הלכת "כתב" לעניין קטינים הלכה מעשה.

30. יצויין כי שאלת הרשעת קטינים עלתה במותב תלתא ובו נקבעה עמדה שונה בדעת רוב. יעויין ע"פ 5931/13 פלוני נ' מ"י. שם נקבע על ידי כבוד השופטים זילברטל וג'ובראן, בניגוד לדעתו החולקת של כב' השופט שוהם כי:

"עם זאת, במסגרת בחינת השיקולים האינדיווידואליים איני סבור שעל הנאשם הקטין לשכנע כי בעניינו קיים נזק קונקרטי שצפוי לו אם יורשע (כגון חוסר האפשרות לעסוק במקצוע מסוים אותו רכש שהעיסוק בו לא יתאפשר נוכח ההרשעה), שכן בהתחשב בקטינותו קשה לצפות כיצד יתנהלו חיי הבוגרים ומהן ההזדמנויות שתקרנה בדרכו בעתיד ושההרשעה עלולה לחסום את דרכו למימושן. זאת בשונה מנאשם בגיר, במיוחד כזה שיש לו עבר בתחום ההכשרה המקצועית או עבר תעסוקתי מוגדר שלרקע קיומו מבקש אותו נאשם להצביע על נזק קונקרטי שצפוי להיגרם לו כתוצאה מהרשעתו. כשמדובר בקטין היכולת לצפות את עתידו על יסוד עברו מצומצמת יותר ועל כן ראוי לטעמי להניח לגביו שההרשעה עלולה לפגוע בו בתחום המקצועי-התעסוקתי גם אם לא עולה בידו להצביע על נזק קונקרטי, מה גם שלשיקול האינדיווידואלי משקל רב יותר כשמדובר בקטין"

ראה: שם, עמ' 8 סעיף 9.

31. אכן בנדון דנן מדובר בעבירה שכיחה הנושאת בחובה פוטנציאל סיכון לעוברי דרך אחרים, ונהירה לי עמדת הפסיקה, אולם כפי שצינתי גם שופטי בית המשפט העליון התייחסו לא פעם לכך שיש לתת משקל לכך שהקטין מצוי בשלב התפתחותי מוקדם וזאת בשל העדר הבשלה של חלקים במוח האחראים לקבלת החלטות. כב' השופט ג'ובראן בע"פ 7781/12 פלוני נ' מ"י מיום 25.6.13 התייחס לעניינם של בגירים צעירים. אולם הדברים נכונים במשנה תוקף לגבי הנאשם דנן שהיה קטין בעת ביצוע העבירה:

מחקרים ארוכי טווח, אשר בחנו את התפתחות המוח האנושי באמצעות מכשירי MRI, הובילו למסקנה דומה, וקשרו בין ההתפתחות האנטומית של קליפת המוח הקדם מצחית לבין התפתחות קוגניטיבית-התנהגותית (ראו: B.J Casey at el., Structural and Functional Brain Development and its Relation to Cognitive Development, 54 Biological Psychology 241 (2000); Caulum; Jay Giedd at el, Brain Development During Childhood and Adolescence: A Longitudinal MRI Study, 2(10) Nature Neuroscience 861, 862 (1999)). יתר על כן, מחקרים קבעו כי הנטייה ללקיחת סיכונים, ולפעול בקלות דעת ופזיזות, אופיינית במיוחד בקבוצת ה"בגירים צעירים" (Arnett, עמודים 474-475).

(ההדגשה שלי - ש.ל.)

ראה: סעיף 42 לפסק דינו של כב' השופט ג'ובראן.

32. שופט בית המשפט העליון כב' השופט ניל הנדל בע"פ 5048/09 פלוני נ' מ"י מיום 14.2.10 (להלן - עניין "פלוני") התייחס בראי המשפט המשווה להתפתחויות הפיזיולוגיות והחברתיות שהינן מנת חלקו של הקטין על הנפקויות שיש לכך מבחינת היקף האחריות העונשית שתוטל על כתפיו:

" הקטין בגיל מסוים (12 על פי סעיף 134 לחוק העונשין) אומנם אחראי למעשיו, אך לא במובן המלא כפי שבגיר אחראי. הבדל זה יכול לנבוע מהתפתחויות פיזיולוגיות, היעדר ניסיון חיים או מהימצאותו של הקטין בנקודת התפתחות שונה מהבגיר. מצב הדברים האמור מהווה בסיס למסקנה שיש מקום להחמיר יותר עם הבגיר מאשר עם הקטין..."

(ההדגשה שלי - ש.ל.)

ראה: ענין פלוני סעיף 4 לפסק דינו של כב' השופט הנדל.

33. לא למותר לציין כי למשפט המשווה ערך מוסף, נוכח דברי ההסבר לכך שתיקון 14 לחוק הנוער בוצע "ברוח האמנה הבין-לאומית" (הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 14) (מעצר קטינים), התשס"ח - 2008, 254, 256). משכך שופט בית המשפט העליון כב' השופט ניל הנדל מצא לנכון בעניין "פלוני" להתייחס לפסיקה אמריקאית הנשענת על אדני משפט זר ולתת משקל לגיל גם לעניין ההרשעה:

"בית המשפט העליון של ארצות הברית קבע בעניין ROPER (Roper v. Simmons 543 (U.S. 551, 125 S. Ct. 1183 (2005)) כי משמעות נטיית הקטין להתנהגות לא אחראית ולא בוגרת הינה כי הפגם המוסרי הדבק בקטין אינו ראוי לגינוי במידה זהה לזו

של בגיר המבצע מעשה דומה (Thompson v. Oklahoma, 487 U.S. 815, 835,)
101 L. Ed. 2d 702, 108 S. Ct. 2687). על פי קו זה, המעשה המבוצע בידי קטין
נופל בחומרתו מאותו המעשה המבוצע בידי בגיר. כלל זה הוצג באופן הבא: עבריינות של
קטין מאופיינת בהתנהגות פזיזה ולא בוגרת. לעתים, הקטין בוחן את הגבולות ואינו
אחראי למעשיו כפי שאחראי הפושע הבגיר למעשיו..."

" חשיבות העניין נעוצה ברציונל של פסק דין ROPER, המדגיש שמיצוי חומרת העונש כלפי
קטין באותו האופן שיש למצות את הדין עם בגיר עלול ליצור אי צדק. לתפישתי, העניין
נכון גם לגבי עונש מאסר ואף לגבי ההחלטה אם להרשיע נאשם אם לאו. "

(ההדגשה שלי - ש.ל.)

ראה: ע"פ 5048/09 סעיף 5 (א) לפסק דינו של כב' השופט הנדל.

34. לאור האמור סבורני כי דווקא בשל גילו הצעיר של הנאשם, העובדה שבעתיד הקרוב קיים סיכוי כי ישב
מאחורי כיסא הנהג. עדיף להימנע מתיוגו כעבריין ואדרבה להשקיע במאמצים לעשותו נהג טוב יותר, ולו
מדובר אך בתחושתו הסובייקטיבית.

הדברים עולים שבעתיים מצב דברים בו השוני בין עמדת המאשימה לב"כ הנאשם הוא אך בשאלת ההרשעה
ולא בדרכי ענישה נוספים וכך שממילא אף לטענת המאשימה מדובר ברישום תעבורתי בלבד.

35. הרשעה תסתום הגולל על שימוש בדרכי טיפול חשובים לא פחות לאינטרס הציבורי.

36. עמדה זו עולה בקנה אחד עם הקו שהתווה בית המשפט העליון לא פעם, לבכר דרכי טיפול גם בעבירות
חמורות, כאשר הרציונל לכך הוא ששיקום הנאשם הינו חלק משמירה על האינטרס הציבורי, עליו אמונה
המאשימה.

37. רציונל זה קיים, במידה מסוימת, גם בעבירת נהיגה ללא רישיון.

38. כפי שצינו לעיל, חוק הנוער מציג בסעיף 26 (6) קשת בלתי מוגבלת של אמצעי טיפול שיכול ותשפיע על
הנהג הצעיר, להיות נהג טוב יותר להיות מודע לסיכונים הנשקפים מהתנהגותו וכך החברה בכללותה תימצא
נשכרת.

39. ראוי להדגיש כי קשת דרכי הטיפול העומדות לרשות בית המשפט ביחס לקטין, מקום בו ההליך מסתיים ללא
הרשעה, רחבה לאין ערוך מזו הקיימת ביחס לבגיר. האמצעים אותם ציין בית המשפט המחוזי בנצרת אכן
מוגבלים: של"צ וצו מבחן כל אימת שמדובר בנאשם בגיר, ואלו אכן לא תמיד מתאימים כל אימת
שמדובר בעבירות חמורות. לעומת זאת, שונה הדבר כאשר מדובר בקטין הימנעות מהרשעה פוערת
צוהר לקשת רחבה של אמצעי-טיפול חלקם אף מחמירים ביותר כדוגמת מעון נעול.

40. בין דרכי הטיפול שנידונו בפסיקה, בנוסף לאי-הרשעה, עלתה גם אפשרות הטלת פסילה על תנאי. שופט בית
המשפט העליון, אהרון ברק (כתוארו אז) במסגרת ע"פ 4518/91 מ"י נ' פלוניס פד"י מו (1) 634 מיום
26.1.92 התייחס לכך שגם בנהיגה ללא רישיון ניתן לסיים ההליך ללא הרשעה ודרכי טיפול. בין דרכי

הטיפול שהציע ניתן למנות גם פסילת רשיון הצופה פני עתיד:

"בית המשפט אשר קבע כי הנאשם ביצע את העבירה המיוחסת לו, חייב להרשיעו בדיון. לא כן בית המשפט הדן בעניינו של קטין.

(ההדגשה שלי - ש.ל)

ראה: עמ' 636 סעיף 2 לפסק דינו של כבוד השופט ברק בעניין "פלוני" מיום 26.1.92

41. אף שנסיבות ביצוע העבירה בעניין "פלוני" שהובא בפני השופט ברק שונות מהנדון דנן. מכל מקום **במישור העקרוני עמדת השופט ברק היא שניתן לסיים עבירות אלו בדרכי טיפול**. השופט ברק דחה את ערעור המדינה בשני מקרים בהם נדונו בפניו מופעים שונים של נהיגה ללא רישיון וקבע כי הנאשמים לא יורשעו תוך שקשת דרכי הטיפול העומדת לרשות בית המשפט לנוער הינה למעשה רחבה: **"פסילת קטין מלנהוג ברכב אף היא בגדר מתן הוראה בדבר התנהגות קטין, ובית משפט מוסמך לכך"** (ראה: עמ' 637 לעניין פלוני - ההדגשה שלי ש.ל).

42. בנדון דנן, שירות המבחן המליץ ואף אני סבור כי יש להשית על הנאשם פסילה על תנאי, בנוסף ליתר רכיבי הענישה. משכך, נוסף לשל"צ הושתה על הנאשם גם פסילה הצופה פני עתיד, מעבר לפסילת הביניים שכבר הושתה עליו בדיון מיום 22.6.16.

43. סיום הליך בדרכי טיפול, להבדיל מהרשעה ומאסר מותנה, הינו **תהליך ממושך** הדורש תעצומות נפש רבות, השקעת זמן, משאבים ונכונות לעמוד במבחן בפני גורמים מעין טיפוליים כמו חברי עמותת "אור ירוק" ו"נהיגה במבחן". בסדנאות אלו, הנאשמים נדרשים להגיע להרצאות, לדעת כי גם מידת השתתפותם ושעת הגעתם לסדנה תילקחנה בחשבון. כמו-כן נדרשים להשתתף באופן פעיל ולהפנים התכנים החשובים הנוגעים להם הן כנהגים והן כעוברי דרך.

44. נאשמים רבים מתדפקים על דלתות שירות המבחן בבקשה להשתלב בסדנאות אלו כאשר מבחינתם התועלת הינה הימנעות מהרשעה ואילו אגב כך לחברה בכללותה יש תועלת מעצם הפיכתם לנהגים מוכשרים ובוגרים יותר.

45. קבלת עמדת המשימה להרשעה אוטומטית, תפחית במידה רבה מגמה זו ולמעשה מאחורי ההגה יכול וישבו נהגים בעלי דימוי עצמי ירוד ונטולי הכשרה מוספת זו.

46. **גם במקרה כמו המקרה דנן, בו הנאשם אינו יכול להתחייב לתהליך ממושך זה, מכל מקום חוק הנוער מאפשר שימוש בכלים יעילים למעקב אחר תפקודו. ולא בכדי שירות המבחן המליץ בכל זאת על הימנעות מהרשעה.**

47. שימוש בהוראות חוק הנוער למעשה יוצר מעין "הליך מתמשך" כך שההליך הפלילי אינו מסתיים עם מתן **גזר הדין** אלא מאפשר נקודות ביקורת תוך בחינת התקדמות הנאשם ומעקב אחר תפקודו כפי שבא לידי ביטוי בפסיקת בתי המשפט לנוער מימים ימימה.

48. העובדה שקיימים בחוק הנוער כלים המאפשרים שינוי החלטה, כפועל יוצא מהתנהלות הנאשם, יש בה

להקהות מעוקצן של טענות המאשימה. שהרי ניתן להבטיח כי רק נאשמים שאופן תפקודם עולה בקנה אחד עם התכליות שהועיד להן חוק הנוער "ייהנו" מאי הרשעה. בו בזמן שנאשמים אחרים שלא הפיקו תועלת, יידונו מחדש ויכול ואף יורשעו בדינם.

49. זאת ועוד, אין בידי לקבל טענת המאשימה בסיכומיה לפיה הרשעה בתעבורה לא גוררת פגיעה מוחשית וקונקרטיית בנאשם (ראה: עמ' 2 ש' 18-19 לפרו' מיום 2.11.16). שכן כפי שציינתי לדעת מרבית שופטי בית המשפט העליון, בשונה מכבוד השופט שוהם, דרישת הוכחת "הפגיעה הקונקרטיית" אינה חלה בקטינים ואדרבה כפי שציין השופט ג'ובראן המגמה היא להימנע מהרשעה זולת באירועים חריגים.

50. סבורני, לעומת זאת, כי קבלת טענת המאשימה יכול ותביא לאנומליה מקום בו עבירות חמורות יותר מסתיימות באי הרשעה בבימ"ש לנוער, **פעמים אף בהסכמת המאשימה**, בעוד עבירות תעבורה תסתיימנה בהרשעה זאת מעבר לאנומליה הפסיקתית כאשר ישנו כתב אישום ובו אישומי תעבורה ואישומים פליליים או כתבי אישום שבהם נאשם מצרף הליך פלילי להליך תעבורתי.

(ב) המתח בין מדיניות ענישה אחידה ובין התחשבות בהמלצות שמ"ל

51. תורף דברי המאשימה בסיכומיה: **"הגם שהתסקיר חיובי, הדבר לא מוביל לתוצאה אחרת מאשר הרשעה המתחייבת בדין"**. (ראה: עמ' 2 ש' 17-18 לפרו' מיום 2.11.16).

52. אין בידי לקבל טענה זו, העומדת לכאורה בסתירה עם הוראת סעיף 22 לחוק הנוער בכך שנותנת משקל נמוך בנוגע לרכיב ההרשעה, שלית מאן דפליג כי מדובר ברכיב ענישה משמעותי בענישת קטינים נורמטיביים, אשר למעשה מרוקנת מכל תוכן את המלצות שירות המבחן.

53. סעיף 22 לחוק הנוער קובע:

"קבע בית המשפט לנוער שהקטין ביצע את העבירה, יורה על הגשת תסקיר קצין מבחן לפי סעיף 37 לחוק העונשין ורשאי בית משפט להורות על עריכת בדיקות וחקירות כאמור בסעיף 190 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ד-1984"

54. אילו אכן נכונה היתה פרשנות המאשימה הרי כי אז נוסח סעיף 22 לחוק הנוער היה **"הרשיע בית המשפט לנוער את הקטין, יורה על הגשת תסקיר קצין מבחן"**. שכן לכאורה מדברי המאשימה אין נפקא מינא לשלב קביעת האשמה שהרי ממילא לדידה: **"הרשעה המתחייבת בדין"**, גם כאשר תסקיר חיובי.

55. יתר על כן הפרשנות הקובעת הרשעה אוטומטית נשללת מיניה וביה מהוראת סעיף 24 (2) לחוק הנוער הקובעת: **"קבע בית המשפט לנוער שהקטין ביצע את העבירה והוגשו לו תסקיר קצין מבחן... יחליט על אחד מאלה: (1) להרשיע ... (2) לצוות על אחד או יותר מהאמצעים ודרכי טיפול המנויים בסעיף 26**. אילו אכן סבור היה המחוקק כי יש להגביל שיקול דעת שירות המבחן, כי אז היה מיתר הצעת החלופות הנמנות בסעיף 24 (2) לחוק הנוער ובסעיף 26. או למצער היה מחריג את עבירה לפי 10 (א) לפקודת התעבורה כך שלא תחסה תחת כנפי חוק הנוער או לכל הפחות לא תחסה תחת הוראת סעיף 24 (2) לחוק הנוער.

56. כאמור בנדון דנן, חרף אי השתלבות הנאשם בסדנת "נהיגה במבחן" שירות המבחן הציע לפניו משורת הדין בשלהי תסקירו "לא להכתים עתידו של הנער ולהימנע מהרשעתו בעבירות אותן ביצע".

57. לזאת יש להוסיף משקל הבכורה כמתואר בפסיקה הניתן לעמדת הגורם המקצועי קרי שירות המבחן לנוער. בפסיקה נקבע לא פעם שבהליך בו שיקולי השיקום והטיפול הם באופן אינהרנטי לב לבו של העניין, יש לתת משקל יתר להמלצת אנשי מקצוע מהדיסציפלינה הטיפולית. יפים לעניין זה דברי כב' השופטת ארבל בע"פ 7113/08 מדינת ישראל נ' פלוני:

**"בעניינם של קטינים אל לו לבית המשפט לסטות מהמלצות שירות המבחן כאשר יש
בנמצא אופק שיקומי אלא מטעמים כבדי משקל".**

ראה: סעיף 7 לפסק דינה של השופטת ארבל.

58. שיקול זה נכון בעיקר בשלב בו אנו נמצאים, גזירת הדין וכפי שנאמר בע"פ 49/09 פלוני נ' מ"י :

**"כל אימת שמדובר בגזירת דינם של קטינים יש לתת משנה תוקף להמלצות שירות המבחן,
זאת מבלי שתוגבל סמכותו של בית משפט לדחות את ההמלצות בהתקיים טעמים
מיוחדים המצדיקים זאת "**

59. סבורני כי חומרת העבירה, כשלעצמה, אין בה די כדי להצדיק סטייה מהמלצות שירות המבחן, שלו הפררוגטיבה להמליץ בשלב דיוני זה. מה גם שבמקרה דנן מדובר במתחם הנמוך, שכן מדובר ברכב דו גלגלי שעיקר הסיכון נשקף לנאשם עצמו. כמו-כן נתתי משקל לכך שהנאשם נפסל פסילת ביניים בת 30 יום.

60. כללולו של דבר, יש לבכר סיום ההליך בדרכי טיפול.

סוף דבר

לפיכך, כמבואר לעיל, בחרתי להימנע מהרשעת הנאשם בעבירות אותן ביצע.

**אני מחליט לנקוט כלפי הנאשם בדרך טיפול, לפי סעיף 26 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול)
התשל"א - 1971 ומצווה כדלקמן:**

**1. הנאשם יחתום על התחייבות עצמית בסך בן 1,000 ₪ לפיה ימנע במשך שנה מהיום מביצוע כל
עבירה בה נקבעה אשמתו.**

ההתחייבות תחתם היום, ולא ייאסר הנאשם לתקופה בת 5 ימים.

2. הנאשם יבצע 70 שעות שירות לתועלת הציבור כפי שהותווה על ידי שירות המבחן.

ביצוע השל"צ יסתיים לא יאוחר מיום 20.7.17 .

השירות יוכל לשנות מקום ההשמה ו/או להאריך את מועד הסיום השל"צ על פי שיקול דעתו ללא צורך בהחלטה שיפוטית.

3. פוסל את הנאשם מלנהוג למשך 3 חודשים וזאת על תנאי למשך 36 חודשים והתנאי הוא שלא יעבור עבירה בה נקבעה אחריותו או כל עבירה לפי התוספת הראשונה או השנייה לפקודות התעבורה.

הסברתי לקטין והוריו את סמכותו של בימ"ש זה, לפי סעיף 30 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) התשל"א 1971, להחליף את דרך הטיפול כל עוד לא בוצע הצו במלואו.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים תוך 45 יום מהיום.

מתיר פרסום גזר הדין נוכח כלליותו בכפוף להסרת כל פרט מזהה.

ניתנה והודעה היום כ"ז חשוון תשע"ז, 28/11/2016 במעמד הנוכחים.

שמעון לייבו , שופט